

При размѣната на нѣщо за нѣщо може да са случи така, че нѣщо, което струва 10 дена трудъ, да са размѣнява на друго, което струва само 6 дена; отъ двѣ нѣща, направени съ еднакавъ трудъ, за едната давѣтъ по-скѣпо, отъ колкото за другата. Защо това става така? За да си разяснимъ това, нека разгледаме, какво ще става въ обществото дѣто нѣма пари. Въ такова общество не може да са каже, че чифтъ обуца струва, напр., 20 гр., защото тамъ нѣма пари; а да смѣтѣтъ съ работнически дни не е прието, че не е и сгодно. Какво въ такѣвъ случай ще опрѣдѣля цѣнността на произведението? Цѣнността на произведението въ този случай ще са опрѣдѣлява отъ това количество на другитѣ произведения, които може да са зематъ за него при размѣната. За разлика отъ цѣнността, опрѣдѣлявана отъ труда, ний съ името цѣна ще наричаме цѣнността, опрѣдѣлявана отъ произведенията. Понеже цѣната на единъ предмѣтъ зависи отъ количеството на другитѣ предмети, зети при размѣната за пшрвия, то значи, че сѣкий предмѣтъ ще има не една цѣна, а нѣколко. Ако напр., за единъ чифтъ обуца може да са земне една крина ржжъ или шесть крини жито, то цѣната на обущата относително къмъ ржжъта ще бжде едно кило, а относително къмъ житото ще бжде шесть крини; относително ржжъта — цѣната на житото ще бжде такава, щото за шесть крини жито, ще са дава едно кило ржжъ. Отъ що са е опрѣдѣлила именно такава цѣна за разни предмети? Отъ що чифта обуца струватъ 1 кило ржжъ, а кило ржжъ струва 6 крини жито? За това, че сичкитѣ тѣзи нѣща са изработени отъ еднакавъ трудъ, т. е., иматъ еднаква цѣнность. Кундурадгията зарадвалъ са би, ако да можеше да земне за единъ чифтъ обуца двѣ кила ржжъ, но никой нѣма да му даде, и той до тогава трѣба да стои безъ храна, до когато не са сгласи да даде обущата за едно кило ржжъ. Тѣй сѣщо и